

THE INTERNATIONAL UNIVERSITY WAGENINGEN

Rede

uitgesproken op 7 september 1988

**bij de opening van het Academisch Jaar
1988/1989**

door

prof.dr. C.C. Oosterlee

LANDBOUWUNIVERSITEIT WAGENINGEN

Meneer de voorzitter, dames en heren,

In de zeven jaar dat ik rector magnificus van deze instelling mocht zijn, is er structureel veel - ik kan beter zeggen praktisch alles - veranderd: het onderwijssysteem met een halfslachtige tweede fase, waardoor de plaatsing van afgestudeerden in het buitenland problematisch is geworden, de financiering van het onderzoek met naast kwaliteitsverhogende, nivellerende risicomijdende elementen, wat voor een instelling welke zich primair op fundamenteel onderzoek moet richten gevaarlijk is, het rangenstelsel van het wetenschappelijk personeel, en de bestuursstructuur, waarbij de Faculteits- en Universiteitsraad samensmolten. Daaroverheen kwamen twee bezuinigingsronden, de TVC en de SKG, de laatste ingrijpend. Je kunt zeggen dat bijna "alles" veranderd is en dat iedereen binnen de instelling, naar adem snakkend, zich nu eindelijk weer eens geheel, met volle aandacht, aan de primaire taken onderwijs en onderzoek wil gaan wijden.

Toch kan ik vanmiddag, en wel met enige vreugde en voldoening, gewag maken van nog een ingrijpend veranderingsproces van de Landbouwuniversiteit. Een veranderingsproces dat niet gebaseerd is op Haagse regelgeving, maar door de instelling zelf is geëntameerd en aan de basis een breed draagvlak heeft gekregen, namelijk de internationalisering.

Ik hoop in de komende 30 minuten voor U duidelijk te maken wat ons met de internationalisering van de LU voor ogen staat en hoe wij dit geleidelijk aan denken te realiseren. Ons wil zeggen, de bestuursorganen van de Landbouwuniversiteit. Het is verheugend dat de Universiteits-

raad en het College van Bestuur in deze geheel op het zelfde spoor zitten.

De Landbouwwuniversiteit is door haar positie en historie altijd al sterk internationaal georiënteerd geweest. Doordat er in Nederland geen zusterinstellingen zijn, moesten vaak over de grenzen contacten gelegd worden. In de koloniale periode van Nederland ging ruim 50% van de afgestudeerden naar de tropen en voegde daarmee in een vroeg stadium een internationale dimensie aan de LU toe. Wanneer U in Bogor in Indonesië rondwandelt, kunt U de monumentale gebouwen van de onderzoeksinstellingen die rond de wereldvermaarde botanische tuin verzezen zijn, bewonderen, aldus prof. Wessel in zijn inaugurele rede, juni van dit jaar.

Na de Tweede Wereldoorlog, met een exponentiële groei van de wetenschappelijke kennis, was het leggen van contacten met vakgenoten, een verblijf in het buitenland en het bijwonen van internationale congressen, voor het verkrijgen en handhaven van een hoog wetenschappelijk niveau, een absoluut vereiste. In de vijftiger en zestiger jaren is de LU verder geacademiseerd en een instelling geworden met een internationaal erkende reputatie. In zekere zin heeft de Landbouwwuniversiteit daarbij geprofiteerd van de aanwezigheid van een groot aantal onderzoeksinstituten van het Ministerie van Landbouw en Visserij.

"Wageningen" werd een begrip in de wereld.

Als gevolg hiervan ontstond er geleidelijk een stroom van buitenlanders die gaarne in Wageningen hun sabbatical of stage wilden doorbrengen. Dit betrof vooral stafleden. Het Nederlandstalige onderwijsstelsel belette in feite de

instroom van buitenlandse studenten, alhoewel de vele contacten en samenwerkingsverbanden juist een beduidende vraag creëerde.

De mobiliteit van de Wageningen-staf resulteerde in een groot aantal contacten met buitenlandse instellingen, waar geleidelijk aan de Wageningse student van ging profiteren. We zien dan ook dat vanaf de zeventiger jaren een toenemend aantal Wageningse studenten voor een deel van hun praktijktijd of leeronderzoek naar het buitenland gaat. Dit is in de voorbije jaren opgelopen tot 60% van het aantal doctoraalstudenten.

Tot zo ver dit korte historische overzicht.

De titel van deze rede luidt: "The International University Wageningen". Dit kan opgevat worden als een gegeven, de Landbouwuniversiteit is een internationale universiteit, of als een toekomstbeeld, het doel waar wij naar streven. Beide aspecten spelen een rol. Vanuit bestaande internationale dimensies willen we verder en zijn nu op weg naar een echte "internationale" universiteit. Over dat op weg zijn, wil ik U vanmiddag het een en ander vertellen.

Het korte historische overzicht geeft al enigszins aan wat ik onder een "internationale" universiteit versta, maar voor de duidelijkheid is het wellicht goed een meer gedetailleerde omschrijving te geven. Een internationale universiteit wordt, vooral door de volgende kenmerken gekarakteriseerd:

- De attitude van de wetenschappelijke staf. Deze dient doordrongen te zijn van het feit dat om op een hoog

niveau wetenschappelijk onderwijs te geven en onderzoek te doen, intensieve contacten met collega's van buitenlandse wetenschappelijke (top)instellingen. een voorwaarde is.

- De attitude van de studenten. Wanneer zij door het onderwijs van de docenten van de instelling enthousiast zijn geworden en de wijde horizons van hun vakgebied ontdekt hebben, kan een gevolg hiervan zijn dat zij met anderen verder willen discussiëren en studeren. Veelal zullen die anderen voor de LU in het buitenland worden gevonden.
- De structuur van de organisatie. Een internationale universiteit zal een open karakter dienen te hebben. De in- en uitstroom van staf en studenten moet uitgangspunt zijn. Voor de Wageningen-situatie betekent dit dat een niet onbelangrijk deel van het onderwijs in het Engels gegeven moet worden, omdat dit de internationale academische taal is.
- De bestuurders van de universiteit moeten hun beleid richten op dit open karakter. Ik zal U in de loop van mijn verhaal voorbeelden geven van recente beleidsbeslissingen.
- De maatschappelijke dienstverlening - één van de taken van de universiteit - zal ook voor een belangrijk deel een bijdrage moeten leveren aan het open karakter van de universiteit. Vooral met betrekking tot de ontwikkelingssamenwerking kunnen zich situaties voordoen, die iets verder van de fundamentele benadering van de wetenschap - een taak van de universiteit - afstaan, maar die voor de internationalisering van belang zijn.
- De overheid zal een stimulerende rol moeten spelen. Daarbij denk ik niet alleen aan de Ministeries van

Onderwijs en Wetenschappen en Landbouw en Visserij, maar ook aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken en wel het Directoraat-Generaal voor Internationale Samenwerking. Ook daar kom ik op terug.

- Een ander zeer belangrijk facet is dat een universiteit die zichzelf internationale universiteit wenst te noemen, iets te bieden moet hebben. Onderwijs en onderzoek dienen van hoog niveau te zijn, waar buitenlanders op af komen, zowel studenten, onderzoekers als onderzoekopdrachtgevers.
- Als laatste, maar niet te verwaarlozen facet, wil ik noemen dat een internationale universiteit haar afgestudeerden dusdanig moet afleveren dat zij ook in het buitenland een gewaardeerd "artikel" zijn. In het tijdperk van Europeanisering een belangrijk gegeven.

Ik wil nu de draad van het historisch overzicht weer oppakken en teruggaan naar het begin van de tachtiger jaren. De LU had vele buitenlandse contacten, met name ook met Derde Wereldlanden. Bij samenwerkingsverbanden waarbij het gaat om "staff development and faculty building" zijn er nogal eens situaties waarbij stafleden ter plaatse een MSc- of PhD-grad in Wageningen zouden moeten kunnen verkrijgen. In vele gevallen was en is de nederlandstaligheid van ons stelsel daarbij voor de toelating een struikelblok.

Het gevolg was dat uitgeweken werd naar landen als de Verenigde Staten, Australië, Engeland, enz. Het College van Bestuur stelde daarom een "Werkgroep Internationalisering Landbouwhogeschool (WIL)" in, die tot taak kreeg voorstellen voor een verdergaande internationalisering te formuleren. Het rapport van de WIL verkreeg in 1985 het

groene licht van de Universiteitsraad. Besloten werd 3 "sporen" nader uit te werken:

1. De toegankelijkheid van het onderwijsstelsel te vergroten d.m.v. MSc- en PhD-cursussen.
2. Te onderzoeken waar en hoe de activiteiten op het terrein van onderwijs en onderzoek in de Derde Wereld kunnen worden versterkt.
3. Na te gaan hoe de mobiliteit van staf en studenten vergroot zou kunnen worden.

In de afgelopen jaren is er nog een ander aspect bijgekomen, namelijk de voortschrijdende éénwording van Europa. Dit heeft geleid tot de volgende voornemens:

4. De samenwerking met andere Europese Universiteiten te vergroten, met name ook met die in Zuid-Europa.
5. De profilering van de afgestudeerden te versterken in verband met de Europese en internationale arbeidsmarkt.

Ik wil U nu gaarne op de hoogte brengen van de huidige stand van zaken en onze plannen voor de toekomst aan de hand van de 5 genoemde aandachtspunten uit de doeken doen. Het is als het ware een tussenrapportage over het proces van internationalisering.

1. Vergroting van de toegankelijkheid van het onderwijs. Momenteel zijn de volgende MSc-cursussen gerealiseerd:

- Soil and water management (de oudste die reeds meer dan 15 jaar loopt)
- Animal production and aquaculture
- Tropical forestry
- Crop protection (onderdeel van Crop science)

- Management of agricultural knowledge systems.

In voorbereiding zijn:

- Crop science
- Biotechnology.

Daarnaast zijn er plannen voor:

- Plant ecology
- Agricultural engineering
- Food science and nutrition
- Rural administration
- Urban and regional planning
- Water purification.

De filosofie van deze cursussen is zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande onderwijselementen en deze aan Nederlandse en buitenlandse studenten gelijktijdig in de Engelse taal aan te bieden. In zekere zin ontstaat hierdoor een vorm van co-educatie. Vooral voor de 20% Nederlandse studenten die voor een tropen gerichte studie gekozen hebben, is het samen bijwonen van colleges, practica, excursies enz. van grote betekenis. Zij komen in aanraking met mensen van andere culturen waar zij zelf later misschien werkzaam zullen zijn.

Op dit ogenblik lopen er 5 MSc-cursussen met een 2-jaarlijkse instroom. Het is de bedoeling dat dit vanaf 1990 een jaarlijkse instroom zal zijn met 10-15 studenten per cursus per jaar. Een uitbouw naar zo'n 10 cursussen totaal betekent dat er regelmatig 200-300 Derde Wereldstudenten aan de LU voor hun MSc-gradus studeren.

Er is een begin gemaakt van samenwerking met de instellingen voor internationaal onderwijs.

Met het ITC te Enschede en het IHE te Delft worden gezamenlijk cursussen verzorgd of zijn gepland. Ook is er een doorstroming vanuit de korte IAC cursussen naar het MSc-onderwijs mogelijk.

In Europees verband streven wij naar onderlinge afstemming op basis van aanwezige expertise.

Een uitbouw tot 10 cursussen betekent dat een deel van het LU-onderwijs voor studenten met kennis van de Engelse taal toegankelijk zal zijn. Dit najaar verschijnt er een eerste uitgave van een Engelstalige studiegids, die ook voor Europese Erasmusstudenten interessant kan zijn. Voor de laatsten zullen we in de toekomst Europese pakketten moeten gaan aanbieden. Ik denk dan in het bijzonder aan afstudeerpakketten van 6, 9 of 12 maanden.

Dit zou in concreto betekenen, dat bijvoorbeeld een Engelse student met een BSc van Reading zijn of haar MSc in Wageningen kan behalen. Deze ontwikkeling past m.i. in het Erasmusprogramma. Het alleen maar halen van een aantal vakjes in Wageningen is voor een buitenlandse student minder aantrekkelijk dan het verkrijgen van de Wageningse MSc-titel. Voorwaarde is dan wel dat we wat te bieden hebben.

Uit deze opmerkingen kunt U opmaken, dat hoewel de eerste aanzetten er zijn, de komende jaren nog veel werk verzet zal moeten worden.

Het PhD-programma is gebaseerd op het Nederlandse systeem, d.w.z. dat het onderzoek en niet het cursorisch onderwijs de hoofdmoot vormt. Aangezien de LU wil blijven vasthouden aan het niveau van het Nederlandse doctoraat,

moeten strenge eisen aan de toelating worden gesteld. In principe moeten buitenlandse studenten die niet op wettelijke basis kunnen instromen, een zogenaamde "qualifying examination" afleggen. Dit examen kent 3 onderdelen: wiskunde, engels en het eigenlijke vak. Kandidaten met deficiencies kunnen in Wageningen beginnen en na 3 tot 6 maanden dit qualifying examination alsnog afleggen met het risico dat ze uiteindelijk niet worden toegelaten.

De remmende factoren in deze ontwikkelingen zijn onze middelen en de beschikbaarheid van beurzen. Het Directoraat-Generaal voor Internationale Samenwerking stelt enige beurzen ter beschikking, maar haar beleid is deze niet of nauwelijks uit te breiden.

De financiële middelen voor het sectorprogramma training, onderwijs en onderzoek zijn door het verdwijnen van het stuwmeer in 1986 relatief teruggelopen. In een notitie van het NUFFIC wordt namelijk aangegeven, dat de totale begroting van ontwikkelingssamenwerking sterker is genomen dan die van de sector training, onderwijs en onderzoek. Ik denk dat we politiek Den Haag moeten blijven duidelijk maken dat investeren in mensen voor de Derde Wereld een absolute noodzakelijkheid is.

Wat de middelen voor het onderwijs betreft, hebben wij overeenstemming bereikt met het Ministerie van Landbouw en Visserij om de buitenlandse studenten in het PGM bekostigingsstelsel op te nemen. Zolang het Ministerie echter met een plafond financiering werkt, schieten we daar weinig mee op en levert dit misschien in de toekomst pas iets op.

2. Wat onze inspanningen m.b.t. de Derde Wereld betreft, de Landbouwniversiteit participeert momenteel in 7 samenwerkingsverbanden met universiteiten in de Derde Wereld: Zambia, Indonesia (2x), Mozambique, Vietnam, Nicaragua, Benin, terwijl twee samenwerkingsverbanden in Zimbabwe en Bangladesh op het punt staan te beginnen. De Derde Wereldlanden activiteiten zijn verder vooral geconcentreerd via zogenaamde steunpunten. Een steunpunt is op te vatten als een concentratie van LU-activiteiten in de Derde Wereld, waarbij aangeleund wordt tegen en samengewerkt wordt met een instelling ter plekke. Voor Midden-Amerika is dat Costa Rica, waar de LU met het CATIE samenwerkt voor de regio. Daarnaast is er een steunpunt voor Afrika in de Ivoorkust, samenwerking met ORSTOM en is er een onderzoekprogramma voor de Sahellanden. Er zijn plannen om de samenwerking met de Brawijaya Universiteit in Malang, Indonesië, uit te bouwen tot steunpunt voor Zuidoost Azië. Deze steunpunten hebben zowel een onderwijs- als een onderzoekscomponent. Zo gingen er de afgelopen twee jaar zestig Wageningse studenten voor hun stage of leeronderzoek naar Costa Rica.

Het beleid van de LU is in hoofdlijnen gericht op "institution building", waarbij gemikt wordt op langdurige samenwerkingsverbanden van 10 jaar of meer met een sterke inbreng van de samenwerkingspartners ter plaatse. Een dergelijke benadering voorkomt versnippering van aandacht en middelen.

3. De commissie die tot taak kreeg de mobiliteit van staf en studenten te onderzoeken, kwam tot de verrassende conclusie dat deze eigenlijk al heel groot is. Zoals ik

reeds opmerkte, gaat 60% van de studenten tijdens de studie naar het buitenland. Bij de onderzoekersopleiding van de AIO's (assistenten in opleiding) zal meer aandacht aan de mobiliteit van deze categorie gegeven moeten worden.

4. De samenwerking in Europees verband komt tot uiting in de volgende programma's en activiteiten:

- Het Erasmus-programma, waarbij buitenlandse studenten in Wageningen kunnen komen studeren en Wageningse elders. Ik heb daar al het een en ander over gezegd.
- Het Comett en andere onderzoekprogramma's zijn van toenemende betekenis. Alhoewel de toegankelijkheid van het Brusselse systeem moeilijk is, nemen de EG subsidies in ons derde geldstroom circuit een toenemende plaats in. Als voorbeeld kan ik noemen het programma Science and Technology for Development, waarvan momenteel de tweede ronde loopt en 60% van de Wageningse voorstellen werd gehonoreerd bij een gemiddelde van 23%.
- De LU heeft samen met Agropolis - een grote onderwijs- en onderzoeksconcentratie in Montpellier - het initiatief genomen om te komen tot een netwerk van Europese landbouwuniversiteiten. Deze Europese universiteiten zijn dusdanig gekozen dat zij heel nadrukkelijk ook op de Derde Wereld zijn gericht. Als voorlopige aanduiding is voor "Nautile" gekozen: Network of agricultural universities for tropical orientated initiatives at European level. Eén van de doeleinden is gezamenlijk een paar Derde Wereld universiteiten te steunen. Voorlopig participeren in dit netwerk naast Agropolis en Wageningen, de universiteiten van Cordoba, Hohenheim, Kopenhagen, Leuven/Louvain-La-Neuve en Reading.

- Het Euragri-project. In het kader van de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek is de LU mede-initiatiefnemer om in de EG tot een associatief verband van landelijke overkoepelende onderzoeksorganisaties te komen. Het is de bedoeling daar een soort Europese NRLO van te maken met een sterke adviesfunctie naar Brussel.

5. Nu wij op weg zijn naar Europa 1992, is met het wegvallen van de grenzen de positie van de Wageningse afgestudeerde opeens meer actueel geworden. Met de Technische Universiteiten Delft, Eindhoven en Twente vrezen wij, dat het in Europees verband volstrekt onbegrijpelijk is dat een 4-jarige wo-opleiding met toegang tot de promotie, niet gelijk is aan een 4-jarige HBO-opleiding welke in principe ook toegang tot de promotie verschaft.

Wij menen dat hier een belangrijke taak is weggelegd voor onze minister en zijn ambtgenoot van Onderwijs en Wetenschappen, om dit verkeerde beeld weg te nemen. Dit is ten dele mogelijk door de verstrekking van goede informatie over de gemiddelde studieduur van onze programma's, maar daarmee zijn wij er nog niet.

In de context van het Angelsaksische onderwijssysteem is het ir-diploma een 'first degree' en heeft dus een BSc-niveau. Dit brengt onze afgestudeerden in een zwakke, onduidelijke positie. De LU zal daarom een BSc-verklaring gaan verstrekken, wanneer de student 3-4 jaar gestudeerd heeft en voor 4900 studiebelastingsuren is geëxamineerd. Zij verkrijgen daarmee een "first diplome". Deze BSc-verklaring heeft geen wettelijke grondslag, maar zal in het dossierdiploma dat iedere afgestudeerde van de LU krijgt, het effect van de "first degree" veroorzaken,

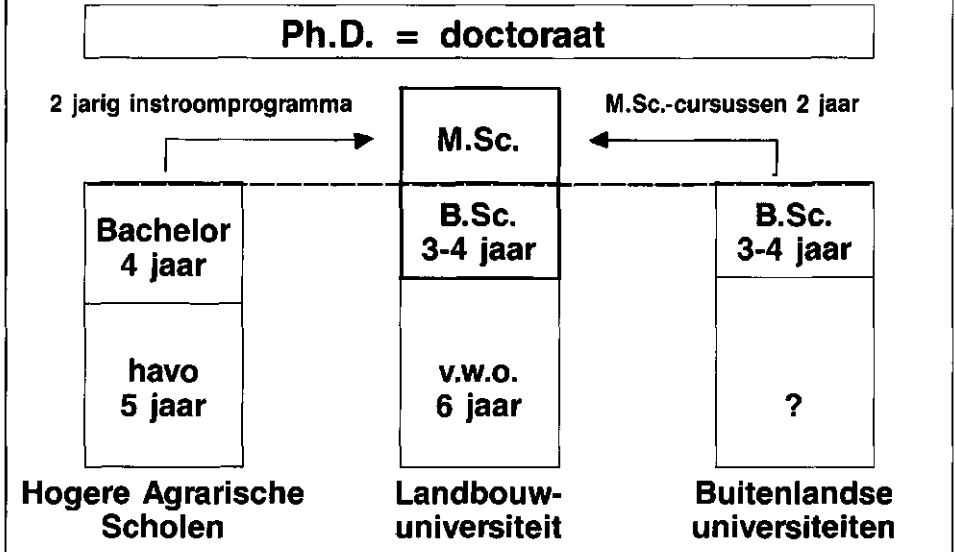
waardoor het ir-diploma in het buitenland als het tweede diploma en dus een MSc, herkenbaar wordt. Het tweede gedeelte van de studie in Wageningen (met o.a. leeronderzoek) van 1-2 jaar met 1700 sbu is dan onze MSc-opleiding. De LU zal in de toekomst nu drie vormen van instroom in het MSc-programma kennen:

- regulier in het kader van het LU-onderwijs
- instroomprogramma's vanuit het hoger agrarisch onderwijs
- instroomprogramma's voor buitenlanders met een BSc.

Voor alle categorieën is er in principe een mogelijkheid door te gaan voor een PhD (= doctorsgraad). MSc en PhD vormen dan tezamen de postgraduate opleiding. In een schema is een en ander weergegeven.

Cruciaal in dit schema is de gelijkwaardigheid van het BSc-niveau enerzijds en de accentuering van het MSc-/PhD-blok als expertise centrum. In dit deel dient de internationalisering van de LU verder gestalte te krijgen. Gelijkwaardigheid wil nog niet zeggen gelijkheid. Het probleem bij de instroom vanuit de hogere agrarische scholen en bij de buitenlanders ligt op het terrein van de basisvakken. Daarom dienen de programma's minimaal 2 jaar te zijn. Na een "bijspijkerjaar" is het 2e jaar ook voor deze studenten een éénjarig MSc-programma en is er een vergelijkbare situatie met de reguliere LU-studenten. Alhoewel de BSc-verklaring geen wettelijke status heeft, zullen wij er naar toe werken dat in het raam van het Europese netwerk van Landbouwniversiteiten, de zusterinstellingen onze studenten met enkel een BSc-verklaring zullen accepteren voor hun MSc-programma. Ik denk als dat

Toekomstig Wageningse onderwijsmodel

proces op gang komt de wettelijke erkenning op den duur zal volgen.

Met een dergelijke verklaring alleen zijn we er natuurlijk niet. De afgestudeerde Wageninger zal wat kwaliteit en afstudeerpakket betreft een aantrekkelijke gegadigde voor de internationale markt moeten zijn. In het kader van de herprogrammering zijn er o.m. voorstellen in voorbereiding om landbouwpolitiek en de recente geschiedenis van agrarisch Europa meer aandacht te geven. Ook de nieuwe bijzondere leerstoel van het Wageningenfonds "Europese integratie en ontwikkeling" kan daarin bijdragen. Het aantrekkelijke van het afstudeerpakket van de gemiddelde Wageningse ingenieur blijft de combinatie van technische en sociaal-economische vakken, welke gemakkelijk binnen de ene faculteit gerealiseerd kunnen worden.

Deze verdergaande internationalisering van onze universiteit zal er niet toe leiden dat ons studentenaantal van zeventuizend in de negentiger jaren heel sterk zal toenemen tot een aantal van acht- of negenduizend.

Wat wij echter hopen is dat studenten uit Europa, Azië, Afrika, Latijns-Amerika en misschien in de toekomst uit Oost-Europa en Noord-Amerika, een deel van hun studie in Wageningen gaan volgen. Omgekeerd dient de Wageningse student elders op de wereld te hebben rondgekeken.

Wij verwachten dat onze studenten daar en anderen hier een academische vorming gaan verkrijgen die niet alleen wetenschappelijke, maar ook culturele en menselijke waarden bevatten. De ervaring met de MSc-cursussen in Wageningen enerzijds en het verblijf van de vele Wageningse studenten in het buitenland anderzijds, leert namelijk,

dat een vorm van co-educatie en het uitwisselen van gedachten en meningen uitermate nuttig en vruchtbaar is en sterk verdiepend werkt.

Wij verwachten daarbij ook, wat wij momenteel in Europa zien, dat jonge mensen de grenzen waarbinnen ze zijn opgegroeid, overstijgen en dat zij zich meer Europeaan, dan Duitser, Fransman, Portugees, Engelsman, Deen, Belg, enz. gaan voelen. Dit geldt mutatis mutandis wereldwijd evenzeer. Dat is een geleidelijk proces, maar in de wereld lopen de universiteiten, vaak op basis van de studenteninspanningen, voorop. Is het niet onze taak ook de Nederlandse student in deze iets bij te brengen en te activeren om over de grenzen van hun land heen te kijken. Ik ben er trots op dat de Landbouwuniversiteit een voortrekkersrol vervult. Het is mijn stelligste overtuiging dat internationaal georiënteerde universiteiten de universiteiten van de toekomst zijn.

Is dit een academisch verzinsel of utopie met betrekkelijk geringe realiteitszin? Ik denk van niet. Wat de agrarische sector betreft is het bekend dat de internationale dimensies van oudsher van grote betekenis zijn. De afgestudeerde Wageningers zullen m.i., willen zij in het buitenland kunnen meetellen, een internationale georiënteerdheid moeten bezitten, waarbij kennis van talen een voorwaarde is. Vandaar dat wij er naar streven Engels en ook andere talen in het curriculum op te nemen. Maar er is meer. De buitenlandse studenten die in Nederland een deel van hun studie realiseren en of dat Europeanen of Derde Wereld-burgers zijn, doet er niet toe, kunnen terug in hun land voortreffelijke ambassadeurs van Nederland worden. De ervaring wijst uit dat in latere jaren de

banden met een buitenlandse universiteit, en daarmee het land, niet licht vergeten worden. Er bestaan plannen om een alumni-organisatie op te richten. Onze buitenlandse alumni mogen daarbij niet vergeten worden.

Het is volstrekt onbegrijpelijk dat de Nederlandse regering de instroom van buitenlandse studenten niet sterker steunt o.a. door het beschikbaar stellen van meer beurzen. Het is een investering in de toekomst. In vergelijking met de ons omringende en Noordamerikaanse landen loopt Nederland achter.

De Nederlandse universiteiten zullen zich in het kader van de Europeanisering in de negentiger jaren internationaal moeten opstellen, willen zij niet tot lokale provinciale universiteiten bestempeld worden, waar de belangstelling van de Nederlandse en Europese student aan voorbij gaat.

De Landbouwniversiteit is allang niet meer enkel op de landbouw gericht. De 20 studierichtingen bestrijken een zo breed terrein dat wij ons, ondanks één faculteit, met recht een universiteit mogen noemen. Toch zal ook in de toekomst het brede terrein van de landbouw het zwaartepunt blijven, waar echter de zorg voor de landelijke ruimte waaronder het milieu als zwaartepunt bijgekomen is. Om dit te accentueren en gezien het bovenstaande over de internationalisering willen wij de naam van de instelling, Landbouwniversiteit, wijzigen in:

"Wageningen University, with a faculty for agriculture and environment". In discussie is nog hoe wij het Engelse woord "environment" moeten vertalen. Het woord milieu is in feite te eng, natuurlijke omgeving is wellicht beter.

Omdat het woord landbouw uit de naam verdwijnt, zou een alternatief kunnen zijn - ook uitgaande van de motieven die aan de naamswijziging ten grondslag liggen - gebruik te maken van een subtitel;

"Wageningen University", met in kleine letters er onder, "for agriculture and environment".

Als ik nu aan het einde van mijn voordracht samenvat wat ons voor ogen staat met de naamsverandering van Landbouw-universiteit naar Wageningen University, dan is dat op basis van een aantal trefwoorden:

- internationale georiënteerdheid met:
toegankelijkheid voor Derde Wereld en Europese studenten,
inzetbaarheid van onze afgestudeerden in de wereld,
mobiliteit staf en studenten,
samenwerking met Europese, Amerikaanse en Derde Wereld universiteiten en onderzoeksinstituten,
- kwaliteit,
- diversiteit met als hoofdaandachtsgebieden landbouw en milieu,
- interdisciplinaliteit bij onderwijs en onderzoek.

Dames en heren,

Mijn leven is, na het afstuderen aan de Faculteit der Diergeneeskunde, enigermate door 7-jarige cycli bepaald geweest, klimaatonderzoek, bloedgroepenonderzoek, 2 x zeven jaar en vervolgens het hoogleraarschap.

Ik neem nu afscheid van mijn laatste beroepsmatige termijn, een 7-jarig rectoraat.

Ik ga niemand persoonlijk bedanken, maar wil wel uitspreken dat ik dankbaar ben dat ik deze functie heb mogen vervullen en een steentje heb mogen bijdragen aan het bouwwerk dat nu Wageningen University gaat heten. Zeven jaar geleden droeg professor Van der Plas het rectoraat aan mij over. Wij gaan de rollen weer omdraaien. Ik wens hem veel sterkte en wijsheid toe en dank U voor Uw aandacht. Ik heb gezegd.